

առաջնորդը , մեր մեծ սուրբն Վրիգոր
 | ուսաւորիչը . նկարագրելով այս առա-
 քելաջնորհ հայրապետին աննման ձիւ-
 քն , և Մտուծոյ զարմանալի շնորհքն՝
 որ անոր ձեռք կատարուեցան Հայաս-
 տանի վրայ , հեթանոսական թանձր
 մթութենէն հանելով զազգերնիս 'ի
 լոյս աստուածապաշտութեան և իմաս-
 տութեան : Յիշեցուց ազգերնուս գլխա-
 ւոր պարտքն ալ առ այսպիսի աննման
 անձ մը , այսինքն է՝ ըլլալ միաբան հո-
 գեկիր որդիք սրբոյն Վրիգորի | ուսա-
 ւորի :

Պարգևաբաշխութեան հանդէսն ալ
 կատարուեցաւ ըստ սովորութեան : Բ-
 շակերտաց յառաջադիմութեան կարգը
 ըստ ընտիր վարուց և ուսմանց այս էր .

ՆՈՒԱԶԻՆ ՄՐՅԱՆԱԿ

ՄԻՔԱՅԻԼ ԵՐԱՄԵԱՆ
 ԴԻՈՐԳ ՍԱՄՈՒԷԼԵԱՆ
 ԱՆՏՈՆ ՓԱՄՊՈՒԳՃԵԱՆ
 ԹՈՎՄԱՍ ԵՍԱՅԵԱՆ
 ՄԻՔԱՅԻԼ ԱԶԱՐԵԱՆ
 ԹՈՎՄԱՍ ՀԻՍԱՎԻՐՏԵԱՆ
 ՏՐԴԱՏ ԶՕՀՐԱՊԵԱՆ
 ՊՕՂՈՍ ԳԱՄԱԼԻԿԵԱՆ
 ՊՕՂՈՍ ԶԱՂՃԵԱՆ
 ՄԿՐՏԻԶ ՊԱԼԵԱՆ

ԵՐԿՐՈՐԴ ՄՐՅԱՆԱԿ

Պօղոս Նէպէճեան
 Բքրահամ Պինսոն
 Պօղիկարպոս Սարգսեան
 Գէորգ Սամանճեան
 Սատթէոս Սաճառ

ՆԿԱՐԱԳԻՐ

Բարեաւերո ճարդ :

ԲԱՐԿՈՒԹԻՒՆՆ Է յանկարծական ու
 սաստիկ այլայլութիւն մը , որ զմարդը
 հեղ ու ընկերական բնութենէն հանե-
 լով վայրենի կը դարձնէ : Մեր հա-
 մարը | Ենեկա կը սահմանէ բարկութիւ-

նը՝ կիրք ընդդէմ բնութեան . վասն զի
 մարդս իր բնական վիճակին մէջ կը սի-
 րէ զուրիշները , ու կը գթայ վրանին .
 իսկ բարկացած ատենը՝ իրմէ անդու-
 գազան չկայ : Սարդս բնութեամբ կ'ու-
 զէ միանալ անծանօթից հետ ալ . իսկ
 բարկութեան մէջ ծանօթներէն ալ
 ազգականներէն ալ , ծնողացմէ ալ կը
 բաժնուի : Սարդուս իր կեանքէն ե-
 ւել ինչ սիրելի բան կայ . բայց բար-
 կութեան ատենը կեանքն ալ կը զոհէ :
 Թէ և բարկութիւնը ասանկ բնութե-
 դէմ կիրք մըն է , բայց ուրիշ կիրք մը
 չկայ՝ որուն մէջ այնչափ ստէպ իյնի
 մարդս , ինչպէս աս գազանային կիրքը :

Բարկացած մարդուն կերպարանքն
 ալ կը փոխուի , այլանդակ կերպարանք
 մը կ'առնէ . երեսները կրակ կտրած ,
 ճակատը տխուր սև մաղձ պատած , ա-
 չուրները արիւնով լեցուած դուրս կը
 ցատքեն , նայուածքը ծուռ , քայուած-
 քը շուտ ու անհանդարտ , անբանի
 պէս ետև առաջ կ'երթայ . ձեռուրնե-
 րը ուժով ուժով վեր վար կը շարժէ ,
 գոյնը ստէպ ստէպ կը փոխուի , արիւնը
 երակներուն մէջ կ'եռայ , պուկունքնե-
 րը կը դողդոջեն , ակռաները կը կրճը-
 տեն , մազերը վեր կը տնկուին , գազա-
 նի պէս կը պողջայ , բառերը հազիւ կը
 հասկըցունին , խօսքերը կարծես որ դժոխ-
 քէն կ'ելլեն , ոտքերը դետին կը զարնէ ,
 երեսը չես կրնար նայիլ դէմքին այլան-
 դակութենէն . աս է ահա բարկացողին
 պատկերը . անանկ որ մէկ բարկացող
 մարդու մը առջին՝ բարկացած ատենը
 հայրի դրին , մէջը նայիլ ու իր դէմքին
 այլանդակութիւնը տեսնելը բաւական
 եղաւ՝ որ մէկ մ'ալ բարկութիւնը ինչ
 ըսել է չգիտնայ :

Թէպէտ և որ և իցէ բարկացող մարդ
 աս աստիճան չհասնիր , ու հասարակո-
 ւէն բարկութիւն որ կ'ըսենք՝ աս ամէն
 այլանդակութիւնները մէկտեղ չունի ,
 բայց միշտ մարդուս բնութիւնը կը նը-
 ւաստացնէ , ու անբանից հաւասար
 կ'ընէ : Ս ասն զի որ և իցէ բարկու-
 թիւն մարդուս բանականութիւնը կը
 վերցնէ վրայէն , ու բարկացած մար-

դուն պահանջածը հասարակօրէն անհրաւ է : Այսպէս մը դիւրաւ չքակուիր , կը բարկանայ . բանալիք մը շուտով չքանար , յիշողը կը կոխէ . ոտքը բարին կուգայ , բարը կը վերցընէ գետինը կը զարնէ . ձին աղէկ չքալէր՝ կ'անիծէ . վերջապէս կ'ուզէ որ անգգայ ու անբան արարածներն ալ ամէն բանի մէջ իրեն հնազանդին ու զինքը յարգեն : Յանկարծ ուրիշ մը իր մէկ ձախորդութեանը պատճառ ըլլայ , որչափ ալ չգիտնալով ու անմեղութեամբ եղած ըլլայ՝ օգուտ չունի , կ'ուզէ որ մարգարէ ըլլար , գիտնար գուշակեր անկարծելի բաներն ալ : Այնչափ սահեցաւ ընկաւ , ձեռքի գաւաթն ալ կոտրեցաւ , խելքդ ո՞ր է կ'ըսէ , չմտածես որ ինչալու ըլլաս՝ գաւաթը կը կոտրի . կարծես թէ ան խեղճը իր ինչալը կ'ուզէր , կամ թէ գաւաթը անոր ոսկորներէն աւելի պատուական ըլլար : Խելացի մարդու մը ասկէց մեծ անարդութիւն ի՞նչ կրնայ ըլլալ . որչափ ալ կերպարանքը այլանդակած չըլլայ , աս այլանդակ մտածութիւնները հերիք են զինքը անբանի նման ընելու :

Բարկացողը օր ունի որ որչափ ալ հեզութեամբ վարուիս հետը՝ անօգուտ է , պէտք է որ ինչպէս գազանի մը քով մօտենալու համար կը դիտես՝ ատէ՛նն է թէ չէ մօտենալու , ասանկ ընես իրեն հետն ալ . անանկ ատեն քովը չմօտենալէն ուրիշ ճար չկայ . խօսիս՝ կը բարկանայ . չխօսիս՝ դարձեալ կը բարկանայ . իսկ թէ որ չուզածը խօսիս , կը կատղի . ըսենք թէ իրաւունք ալ ունենայ բարկանալու , ի՞նչ կը վաստակի բարկանալովը , բայց եթէ ուրիշէն քաշած փնասուցը վրայ՝ փնաս մ'ալ ինքն իրեն կ'աւելցընէ : Բարկութեան մէջ խիստ քիչ խօսք կամ գործք կը պատահի որ ետքը մարդս չզղջայ վրան . անոր համար իմաստուն մարդիկ բարկութե մէջ ոչ կը խօսին , և ոչ կը գործեն , մինչև որ բարկութիւնն չանցնի : Իմաստունին մէկը իր ծառային վրայ բարկացած ըլլալով՝ ըսաւ . Վնաս գոհ եղիր որ բարկութիւնս ելած է , թէ չէ հի-

մայ զքեզ կը պատժէի : Այն ուրիշն ալ իր ծառային վրայ պատժոյ արժանի գործք մը տեսնալով , քովի եղած բարեկամին՝ Միկայ դու պատժէ , ես բարկացած եմ , ըսաւ ու թողուց գնաց : Սոկրատին բարկանալուն նշանը՝ իր ձայնը ցածցընէն էր . իմաստուն մարդիկ շատ անգամ բարկութեան ատեն թէ որ խօսք մըն ալ ըսելու ըլլան՝ զուարճախօսութեան կը դարձընեն . Սոկրատ օր մը յանկարծ ճամբու մէջ մէկէ մը ապտակ ուտելով՝ ըսաւ . Միսոս որ մարդս չգիտեր թէ ո՞ր օր երեսը դիմակ անցուցած դուրս ելլէ տնէն : Արեմիստոկլէս ալ երբոր ժողովքի մէջ Յունաստանի ազատութեանը վրայ վիճաբանութիւն կ'ընէր , ու հակառակ կարծիք ունեցողներուն մէկը գաւազանով զլխուն զարկաւ , աս իմաստուն խօսքը զուրցեց . Օտարկ , բայց խօսքիս մտիկ դիր :

*

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆ

ԱԼԽԱՐՀԱԳՐԱԿԱՆ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

Այս առաջ քանի մը հաստուածով երկրիս սկզբնական վիճակին փոփոխմանցը վրայ եղած հաւանական կարծիքով մը հարեանցի խօսելէն վերջը , կ'ուզենք երկրիս վրայ մարդկան բնակութեան և անոնց նոր նոր իրարու ծանօթութեան , որ է աշխարհագրական պատմութեան՝ համառօտ տեղեկութիւններ ալ տալ կարգաւ ցուցընելով թէ աշխարհքիս սկզբանէն մինչև հիմայ ի՞նչ յառաջադիմութիւն եղած է աշխարհագրական գիտութեան , և թէ երբեք ճամբորդութեամբ ու նաւարկութեամբ նոր երկիրներ , նոր բնակիչներ , նոր սովորութիւններ , նոր արարածներ ճանցուեր են : Այն որ առջի բերան երբեմն չոր պատմական յիշատակներ կը հարկադրինք յիշելու , զուարճալի գիւպուածներ ալ չեն պակսիր դալու :